

Den Haag, Maranathakerk, 2 augustus 2020, 8^e zondag na Trinitatis.

Nehemia 9, 15-20 en Mattheus 14, 13-21

Inleiding

Vrede met U allen op deze achtste zondag na Trinitatis.

Van zondag tot zondag lezen we door naar het Evangelie van Mattheus. Hoe ziet dat Koninkrijk van God in deze wereld er uit. Vandaag is dat geen preek maar een maaltijd, en eigenlijk zouden we er ook gewoon avondmaal bij moeten vieren, maar dat is in coronatijd een heel gedoe.

Geen preek maar een maaltijd, er is genoeg en genoeg voor iedereen. Jezus heeft oog voor de mensen die hem volgen en trakteert hen niet op mooie woorden maar op brood en vis, genoeg voor een heel volk.

Laten wij de Heer aanroepen voor de nood van de wereld

En zijn naam prijzen want zijn goedheid duurt tot in eeuwigheid

We hoeven niet te zoeken naar wat ons bezighoudt en beknelt

Vrees voor morgen, voor veel mensen, voor ons zelf

en voor onze gezondheid,

vrees voor weer meer berichten

die onze zekerheid en verontwaardiging voeden

en schaamte dat de les van gisteren

niet door dringt in vandaag

vrees voor grote mannen

met hun gezwollen taal vol van onbeschaamdheid

en bedriegelijkheid

vrees voor onze eigen onmacht, zwakte

maar misschien ook wel onwil

om een andere toon aan te slaan

en toch komen wij hier

omdat onze hoop gericht is

op het overwinnen van al die angsten

daarom bidden wij en roepen:

Het zal wel verschil maken hoe je in je vel zit als je het verhaal van vanmorgen over de wonderbare spijziging hoort. Als je net lekker ontbeten hebt, muesli of toch maar volkorenboterhamen, het nieuwe stuk kaas van de markt open gemaakt – of dat eerst moet zoeken of er nog wel wat in de kast ligt, want de voedselbank had maar een scharrige voorraad deze week. Als het over eten gaat, op tv, in de film, in een boek, of in de bijbel heeft je maag ook oren. En daar rekent de schrijver van dit verhaal, Mattheus, ook op. Want hij kent zijn publiek, het zijn mogelijk minder musli-eters dan wel hond-in-de pot eters.

In religie speelt de maaltijd overal een grote rol. Ja natuurlijk, bijna iedereen houdt wel van lekker eten, en een knorrende maag is voor elk mensenkind een beproeving. Of je nou bij Joden, bij moslims, of bij christenen kijkt, zelfs bij ons calvinisten, staat de maaltijd, met mooie spijs en drank, en een feestelijke aankleding model voor het leven in Gods eeuwigheid. Trouwens onze Germaanse voorouders hadden op hun manier daar ook al zo hun gedachten en fantasieën over. Uitgenodigd worden op een Pesachmaaltijd, op een Iftar, of op een kerstdiner, dat zijn toch hele bijzondere dingen. Het feestelijke daarvan uit zich in de breedte van de uitnodiging, jij bent ook welkom, je bent eregast, er is op jou gerekend. En er is ruimschoots voldoende voor iedereen.

Een van de commentaren die ik las om het verhaal te kunnen plaatsen, stelt de vraag of het hier gaat om fictie of feitelijkheid,

simpel gezegd: is het allemaal wel echt zo gebeurd. Want hoe kan dat nou, vijf broodjes en twee visjes die samen genoeg voeding geven voor 5000 man, vrouwen en kinderen niet meegerekend. Ook op die vraag heeft Mattheus gerekend. Hij plaatst zijn vertelling, die hij van Marcus heeft afgekeken, na het bericht dat Jezus krijgt van de dood van Johannes de Doper. Dat geeft er de persoonlijke spanning aan.

Die Johannes dat was zijn collega, zijn bondgenoot, zijn maatje misschien zelfs, maar hij is gedood, door de hand van Herodes, na kritiek van de profeet op diens bedenkelijke huwelijkse moraal. Opgepakt en vermoord als een vlieg op het behang, s' avonds is de koning het voorval waarschijnlijk al vergeten. Maar Jezus is het niet vergeten, hij voelt zich aangesproken en trekt zich terug op een eenzame plek. Zo af en toe is er in het Evangelieverhaal een moment dat Jezus ontroerd is. Dan blijken de scharen hem gevolgd te zijn en raakt hij weer ontroerd, Jezus wordt in zijn binnenste aangestoken, zoals er in het Grieks staat, hij is aangedaan over dat loslopende ongeorganiseerde volk dat hem volgt. Dus geneest hij hun ziekten, en realiseert zich dat ze wel honger zullen hebben met z'n allen.

Theologen zouden nu kunnen tegenwerpen: op zo'n moment als dit is brood voor het hart voor al die dolende zielen toch veel belangrijker dan een gewone alledaagse boterham? Een bemoedigend woord, woorden van vertroosting, een preek voor

het leven, vreemde vrijspraak, en zo nog veel meer. Brood voor de maag dat helpt wel even, maar dan verteert het, het lost op en vergaat, maar woorden voor de ziel zijn eeuwig. Dus waarom steekt de Heer niet van wal met een gloedvolle, pastorale predicatie....vergeten ze hun honger.

Het lijkt niet te gaan gebeuren. De discipelen bedenken een oplossing voor de noden van de mensen, ze willen hen uitsturen, wegsturen, zodat ieder voor sluitingstijd nog ergens zijn heil kan zoeken en vinden in de dorpen in de omtrek. Om daar iets te eten te kopen. Dan bedenkt Jezus de list van de spijziging. 'Geeft gij hen te eten', stelt hij voor met ontwapenende naïviteit. Soms, vaak zelfs, zijn oplossingen voor onoplosbare problemen dichter bij dan je zou durven te denken. ' waarom doe je het niet zelf' Dat zijn de lichtvoetige regels van het Koninkrijk der Hemelen. Daarmee kun je over het water lopen. Daarmee rol je de steen voor het graf weg. Daarmee krijg je mensen in de benen, die van zichzelf nooit gedacht hadden dat ze ooit een voet voor de ander zouden krijgen.

De discipelen hebben direct materiaal voor een spijziging bij de hand. Het zijn rasechte diakenen. Vijf broden en twee visjes. Als wij zo'n verhaal zouden moeten vertellen zouden we misschien tijd inlassen voor het zoeken naar ingrediënten voor een spijziging. 'wie van jullie heeft er iets bij zich'. Maar nee, ze zijn er terstond. Je zou kunnen zeggen: dit hebben ze al bij de hand....Is dat omdat de verteller ons wil duidelijk maken dat er

wel een begin bij ons moet zijn waar de Heer op kan aansluiten?

Het manna uit de hemel, waar Mozes ervaring mee had en waar de profeet Nehemia naar terug verwijst is daarbij vergeleken een Deus ex machina, vom Himmelhoch. Ons eigen aandeel is in dit verhaal wel een voorwaarde. Als wij niet willen beginnen hoe kan de Eeuwige dan met ons verder gaan?!

Vijf broden en twee vissen, die zijn er al vast. En dan, door breken en delen blijkt er voldoende te zijn. Voor 5000 man, vrouwen en kinderen niet meegerekend. Waren die er dan niet bij? Natuurlijk wel, die vrouwen laten hun man niet zomaar in hun eentje achter Jezus aan lopen. En dus gaan de kinderen ook mee. Maar hoe tel je zo'n menigte? De veelheid van 1000, ontelbaar veel, en het getal vijf voor Israel, de vijf boeken van Mozes. We worden verzocht een beetje associatief te lezen. Hier is Israel aanwezig in al zijn complete volledigheid. En de Heer zorgt dat ze te eten krijgen. Na afloop blijken er twaalf manden met overgeschoten brokken over te zijn. Je moet we doof zijn voor het bijbels verhaal om daar niet weer de 12 stammen van Israel in te herkennen.

Geen preek maar een maaltijd. Gek dat wij toch altijd weer een preek, een uitleg nodig hebben om die maaltijd te begrijpen. Ook voor Jezus is de maaltijd het beeld bij uitstek van Gods gezegende toekomst. Vandaar die gelijkenissen dit Hij elders

geeft over een koninklijk bruiloftsmaal. Daar is deze wonderbaarlijke spijziging een soort van try-out van. Iedereen mag komen, zeker, maar dan moet je wel op tijd zijn. En je moet ook echt wel willen, en niet denken, het gaat vast niet door, enfin, dat is uitleg bij die andere bijbelgedeelten. Maar u begrijpt de associatie vast wel.

Geen preek maar een maaltijd. Jezus vat zijn hele missie samen in het verhaal van het laatste Avondmaal en in de uitnodiging aan ons om dat avondmaal ook telkens weer in levende lijve te herdenken en te vieren. Rekening houdend met de voorwaarden: er zal genoeg zijn, en het is voor iedereen. Doe dit zo dikwijls als...

Dat blijkt dan toch nog een taaie opgave te zijn. Dat avondmaal, de eucharistie, het samen vieren dat de Heer in ons midden is en dat er in en door dat samen eten een nieuwe gemeenschap ontstaat met God en met elkaar,...de ervaring dat we dat samen kunnen beleven, is van meet af aan een struikelblok geweest in ons kerkelijk bestaan. De onbekommerdheid van het begin is al snel ingeruild voor dogmatische en kerkordelijk getob. Het begint eigenlijk al direct, getuige de vermanende commentaren van de apostel Paulus in zijn brieven aan vers gestichte christen gemeenten. Het openbaar zich in de vroege kerk in alle geruzie over de betekenis van de Eucharistie, in de voorwaarden die mensen elkaar opleggen. Het is de inleiding en aanleiding tot de Reformatie. En het rommelt door tot op de

huidige dag. ondanks tijdelijke oplevingen van gezamenlijkheid. Een tafel van samen lijkt te stranden op klein-kerkelijke onwil.

In Rotterdam genoten wij de laatste twintig jaar van een mooi oecumenisch experiment met nota bene bisschoppelijke goedkeuring. Iedere maand verzorgde een protestantse voorganger uit een van de bijbehorende binnenstadskerken de dienst van Schrift en Tafel in de dominicaner Citykerk. Er was een ouderling bij, een diaken, een stevige protestantse preek en dat allemaal op rooms erf, en iedereen was tevreden. Tot een nieuwe bisschop wist dat zijn achterban toch de voorkeur gaf aan een authentieke eucharistieviering, dus zonder al die protestantse avondmaalsdingen. En het experiment werd bijgezet in het knekelhuis van oecumenische goede bedoelingen. Diezelfde bisschop stelde vervolgens voor om eerst samen te gaan studeren over wat oecumene zou kunnen betekenen, de maaltijd bewaren we voor het laatst.

Voor Jezus is de maaltijd einddoel zowel als middel. Die preek, de uitleg over wat het leven in zijn koninkrijk betekent daarmee gaat Mattheus na dit verhaal gewoon verder. Maar de toon is gezet: hier gaat het om, om het samen breken en delen en jezelf terug ontvangen in de delende handen van de Heer en van de ander. Als we dat willen leren en willen doen wordt het toch nog wat met die ware Kerk des Heren

In de Naam van de Vader, van de Zoon en van de Heilige
Geest

Amen